

โครงการ “เส้นไถสายใยไทลื้อ”

ที่มาของโครงการ

บ้านหนองบัว ต.ป่าคา อ.ท่าวังผา จ.น่าน เป็นชาวไทยลื้อที่สืบเชื้อสายมาจากเมืองลำแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศจีน จำนวนประชากร....คน จำนวนครัวเรือน 200 ครัวเรือน ทิศเหนือ ติด บ้านแฮะ ทิศใต้ ติดบ้านดอนแก้ว ทิศตะวันออก ติดบ้านท่าคำ ทิศตะวันตก ติด บ้านคัวะ ภาษาไทลื้อ การแต่งกายด้วย ชุดผ้าพื้นเมือง แบบไทลื้อ

จากการที่ได้ทำโครงการปีที่ 1 เราได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการสืบค้นผังเครือญาติทำให้เราได้เห็นและรู้ที่ มาถึงการเชื่อมโยงเชิงวิถีชีวิตด้านต่างๆเช่น ด้านการสืบทอดสายสัมพันธ์ การสืบค้นผังผู้รู้หรือปราชญ์ใน ชุมชน ด้านวัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชน และ การสืบค้นผังเครือญาติที่ผ่านมาทำให้ได้เห็น ความสัมพันธ์ด้านวิถีการบริโภคของคนในชุมชนบ้านหนองบัวว่าในอดีตที่ผ่านมาคนในชุมชนบ้านหนอง บัวผูกพันอยู่กับอาหารการกินที่เป็นอาหารพื้นบ้าน โดยเฉพาะเรื่อง สาหร่ายน้ำจืดชนิดหนึ่งที่ภาษาพื้นเมือง เรียกว่า “ไถ”

เส้นทางการศึกษาเรื่องของไถทำให้ทราบว่า ไถเกิดจากการที่ก้อนหินแช่ตัวอยู่ในน้ำนานๆ เป็นตะไคร้ขึ้นมีมาแต่อดีตซึ่งจะมีเยื่อ สีสววยขาวนุ่มขึ้นเรื่อยแพร่ตามฤดู การเก็บเอามาก็อุดกับการทำอาหาร ครัวเรือนรสชาติอร่อยสะอาด ดั่งมีต้นไม้อุ่นใจน้ำเย็นเวลาน้ำหลากรุนแรง ปัจจุบันเส้นไถหายออกไป นานก็หมด คนเก็บเอามาขายก็มีไถมีสิ่งเจือปนริมตลิ่งต้นไทรต้นมะเดื่อถูกตัดทิ้งน้ำโดนแดดร้อนเวลาน้ำท่วมจะมีป่าหลากหน้าดินโคลนขุ่นคลั้กนานจนหินแม่ไถตาย จากการทำสวนทำไร่ถักพันสารเคมีปุ๋ยและยาฆ่าหญ้าแมลงไหลสู่แม่น้ำทำลายแหล่งแพร่พันธุ์ไถจนหายไปจากแม่ไถลี้ชุมชน คุณค่าทางอาหารลดลงที่ สิ่งเจือปนเยื่อไถจะมีไถเขียว(เข้มสด)ไถปอน(ซีดหายาบ)ไถหางหมา(ขาวหายาบปนหินทราย)ไถกระเทย(ปี 2552หายาบกระด่าขาว1เมตรไม่อร่อยเน่าเสียเร็วมาก) การอนุรักษ์จะขยายพันธุ์ได้เร็วเยื่อในแม่น้ำที่เย็น ชุมชนต้องช่วยกันทำให้ต้นไถมีร่มแม่น้ำคงอยู่และปลูกเพิ่ม ผู้นำชุมชนช่วยกันออกกฎระเบียบทำป้ายประกาศ แนวเขตพื้นที่อนุรักษ์ไถ ต้นไถมีร่มแม่น้ำป้องกันตลิ่งพังทลายให้ร่มเงากับแม่น้ำเย็น ห้ามคนต่างชุมชนนอก เขตชุมชนเข้ามาเก็บไถให้เฉพาะคนชุมชนเก็บให้พอดีกับการประกอบอาหารในครัวเรือนไม่เก็บเพื่อทำ การค้าณรงค์ในโรงเรียนให้เด็กรู้จักรักหวงแหนร่วมกันให้มีอยู่ไปอีกนานๆ แหล่งกำเนิดของไถในบ้านหนองบัวอยู่ในบริเวณแหล่งน้ำน่านซึ่งไหลผ่านบริเวณบ้านหนองบัวซึ่งบ้าน หนองบัวได้อาศัยการเก็บมาเพื่อแปรรูปเป็นอาหารชนิดหวานชนิดต่างๆที่หลากหลายถือว่ามีความ ผูกพันกับคนในชุมชนเป็นอย่างมาก

เยาวชนบ้านหนองบัวมีความกังวลต่อความเปลี่ยนแปลงของไถในอนาคต ซึ่งสามารถชี้ให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่เริ่มเกิดขึ้น แล้วในบางส่วน เช่น

1.ปัจจุบันแม่น้ำน่านมีลึที่ขุ่นและสกปรกซึ่งมาจาก การทิ้งสารเคมีลงในแม่น้ำ,การขุดคลอง และการชะล้างของหน้าดิน หรือ ซึ่งส่งผลให้จำนวนสาหร่ายไถลดลงอย่างรวดเร็ว

2.ขาดการสืบทอดความรู้เรื่องไถ หรือ อาหารที่ทำจากไถ
ฉะนั้นเยาวชนบ้านหนองบัวได้ตระหนักในเรื่องผลกระทบที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับอาหารที่แปรรูปจากไถจะหายไป จึงอยากจะมีการสืบทอดการแปรรูปจากไถเพื่อให้งงไว้ ซึ่งส่วนหนึ่งในพื้นที่บ้านหนองบัวมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวอย่างมากมาย

ดังนั้นเราจึงอยากจะนำเสนอ อาหารพื้นบ้านของเราที่ขึ้นชื่อและหายาก ซึ่งปัจจุบันได้เริ่มจางหายและถูกหลงลืมไปมากจากหมู่บ้าน ดังนั้นพวกเราเยาวชนบ้านหนองบัวจึงอยากสืบค้นและอนุรักษ์ สืบสาน

เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ของคนในชุมชน ที่มีมาตั้งแต่ในอดีต ให้งงอยู่ตลอดไป เพราะในปัจจุบัน ได้มี

เทคโนโลยีต่างมากมาย ที่มีอิทธิพลต่อคนในสังคม ในเรื่องอาหารก็มีอยู่มาก เช่น มีการรับประทานอาหาร

จำพวกขนมปัง ขนม นม เนย อาหารจานเดียว ที่ไม่ค่อยมีประโยชน์มากนัก ทางเยาวชนหมู่บ้านหนองบัว

ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ จึงได้คิดที่จะจัดทำโครงการนี้ขึ้น เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยอาหารในท้องถิ่นที่แปรรูปจากไถหรือสาหร่ายน้ำจืดของเรา เป็นอาหารที่มีประโยชน์ และไม่
เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และยังช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะอาหารของเราหาได้จากในชุมชน

ปัจจุบันมีผู้รู้เรื่องการแปรรูปอาหารจากสาหร่ายน้ำจืด(ไถ)ที่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนจำนวนมาก

เยาวชนบ้านหนองบัวจึงต้องการที่จะศึกษาให้เห็นถึงการเชื่อมโยงอาหารที่ผลิตจากไถว่าสามารถเชื่อมโยงไปถึงด้านวัฒนธรรม ความเชื่ออย่างไร

วัตถุประสงค์

1.ศึกษาที่มาของสาหร่ายน้ำจืด(ไถ)

-วงจรการเกิดไถ

-การเพิ่มขึ้นลดลงของไถ

-ผลกระทบความเสี่ยงที่มีต่อไถ

2. สืบทอดวิธีการทำอาหารจากสาหร่ายน้ำจืด(ไก)

3. สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนได้ตระหนักและมองเห็นคุณค่าของสาหร่ายน้ำจืด(ไก)

พื้นที่ดำเนินงาน

-ชุมชนบ้านหนองบัว หมู่5 ต.ป่าคา อ.ท่าวังผา จ.น่าน

กลุ่มเป้าหมาย

1. กลุ่มเยาวชนในชุมชนบ้านหนองบัว

2. ผู้นำและคณะกรรมการหมู่บ้าน

3. ชาวบ้านหนองบัว

4. กลุ่มแปรรูปไกบ้านหนองบัว

ขั้นตอนและวิธีการ

1. ประสานผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างความเข้าใจ

3. วางแผน

4. เสนอแผนการดำเนินงาน

5. ปฏิบัติตามแผน

6. สรุปข้อมูล

7. คืนข้อมูล

แผนกิจกรรม

1. ประชุมทีมคณะทำงาน โครงการเพื่อวางแผนการทำงาน

2.ประชุมร่วมกับชุมชนเพื่อชี้แจงโครงการและขอความร่วมมือ

3.ออกแบบการเก็บข้อมูล

-วงจรการเกิดไถ่/แหล่งอาศัยของไถ่/ชนิดปริมาณไถ่

-สถานการณ์การเพิ่มขึ้น/ลดลงของไถ่/ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง

-รูปแบบวิธีการเก็บไถ่/ฤดูกาล/กฎระเบียบว่าด้วยไถ่

-ตลาดรับซื้อไถ่/การแปรรูป/ราคา

-องค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูไถ่(อดีต-ปัจจุบัน)

-ประวัติศาสตร์ไท่ลื้อกับ”ไถ่” ธรรมชาติ

4.กิจกรรมการฟื้นฟูอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่ของไถ่

5.เวทีสะท้อนแนวคิด/คืนข้อมูลชุมชน

6.จัดทำรายงาน

7.ถอดบทเรียนการทำงาน โครงการเยาวชน

ความคาดหวัง

-เยาวชนบ้านหนองบัวมองเห็นคุณค่าของไถ่

-เยาวชนหรือเด็กรุ่นใหม่เข้าใจสืบทอดและอนุรักษ์ไถ่ให้คงอยู่

-เยาวชนและคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านความรู้เพื่อให้ทราบถึงวงจรการกำเนิดของไถ่ปัจจัยที่ก่อให้เกิดไถ่และสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อไถ่

รายละเอียดงบประมาณ

แผนกิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	ความถี่	รายละเอียด	งบประมาณ
1.ประชุมทีมคณะทำงานโครงการเพื่อวางแผนการทำงาน	-เยาวชน 15 คน -ผู้นำ 5 คน -ตัวแทน ร.ร 1.คน -สาธารณสุข 1 คน แกนนำสตรี 1คน ที่ปรึกษา 1 คน	1 ครั้ง	-ค่าอาหาร-อาหารว่าง 25 คนx50 -ค่าอุปกรณ์คลิปชาทร์/ปากกาเมจิก/กระดาษ A 4 -ค่าเบี้ยประชุมผู้เข้าร่วม	750 200
2.ประชุมร่วมกับชุมชนเพื่อชี้แจงโครงการและขอความร่วมมือ	คนบนชุมชน	3 ครั้ง	-เข้าร่วมประชุมประจำเดือน	
3.ออกแบบการเก็บข้อมูล -ลงพื้นที่เก็บข้อมูล -สรุปข้อมูล	-เยาวชน 15 คน	- 1 วัน - 5 วัน	-ค่าเอกสาร 15 ชุดx 5 บาท -อาหาร/อาหารว่าง 15x 50	
4.กิจกรรมการฟื้นฟูอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่ของไก่				
5.เวทีสะท้อนแนวคิด/คืนข้อมูลชุมชน				
6.จัดทำรายงาน				
7.ถอดบทเรียนการทำงาน โครงการ				

เยาวชน				
--------	--	--	--	--

คณะผู้ทำโครงการ

นาย ศุภกิตติ์ ภิมาลย์

นาย นกรินทร์ วิลาไล

นาย ฌภัทร ท้าวฮ้าย

นาย ชีรภัทร ธรรมราช

นาย พันธุ์กานต์ กลิ่นอุทัย